

	3	SZÚCS LÁSZLÓ Búcsú Fábián Sándortól	
Irodalom	4	FŐPRÓBA – Élő Várad performance a Zudor-szimpóziumon	Kultúra
	19	ZUDOR JÁNOS Grotoszték születésnap; Plátói, öntudatlan...; A kínzás elégiája; A kínzás bukolikája (<i>vers</i>)	52
	22	GONDOS MÁRIA MAGDOLNA „Skizofrén ápolat és költő verse a magányról” – Alternatív bevezetők Zudor János <i>Romániából jöttem</i> című kötetéhez	60
	26	ZUDOR JÁNOS A cseferista valamelyik rémálma; A vasgárdista bosszúja; Belőve, és kilőve; Halálnap (<i>vers</i>)	65
	29	ANTAL BALÁZS Hatástapasztalat. Kísérlet a <i>Romániából jöttem</i> szoros olvasására	70
Művészet	34	GULYÁS GÁBOR Art Capital 2018, Szentendre Az Édenkert nyomában	73
Társadalom	48	ALFÖLDI IMRE Teffoggal kőbe (7.) – Regényes önéletrajzi krónika apámról s magamról	Kritika
			75
			78
			83
			93
			96
			Galéria

A CÍMLAPON: MOHAU MODISAKENG: *Passage 11*, 2017, 150 × 200 cm

A HÁTSÓ BORÍTÓN: CSONTÓ LAJOS: *A végtelen is megtelik utakkal, egy frame a videóból*

A *Várad* folyóirat működését a Bihar Megyei Tanács biztosítja

Támogatónk a *Communitas* Alapítvány

SZÚCS LÁSZLÓ Búcsú Fábián Sándortól

A 81. születésnapja utáni napon, június 17-én Nagyváradon elhunyt Fábián Sándor költő, műfordító, a váradi magyar irodalmi élet doyenje. 1937. június 16-án született Nagyszalontán. A nagyváradi Klasszikus Líceumban érettségizett, majd a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézetben szerzett orvosi oklevelet. 1962 és 1966 között Sarmaságon bányorvos, 1966 őszétől nyugdíjba vonulásáig Nagyváradon üzemorvos. Alapító szerkesztője a *Kelet–Nyugat* hetilapnak (később folyóirat), az egyetlen munkatárs, aki a lap 1996-os megszűnéséig minden szám elkészítésében közreműködött.

Első kötete (*Nehéz szépség*) 1964-ben jelent meg az Irodalmi kiadónál, a Forrás sorozatban. Előszót az idősebb pályatárs, az ugyancsak dél-bihari születésű Tóth István írt, egyebek mellett így fogalmazva: „Lászlóffy Aladár robbanó dinamikája, Szilágyi Domokos lázas önmaga-keresése, Jancsik Pál belső izzása mellett valami páratlan józanságot képvisel ez a racionális költészet.” Fábián költészetére a kritika korán felfigyelt. *Gyógyítás és ihlet* címmel 1962 tavaszán Kántor Lajos az *Utunk* hetilapban méltatta: „Fábián verseit (...) a képek és gondolatok együttes eredetisége tette rövid idő alatt népszerűvé, egy sajátos költői látásmód, amely mögött felfedezhettük az orvosi hivatástudatot is, a gyógyítást életcéljául választott ember humánusát.” Szűcs István az *Utunkban* 1964 júliusában megállapítja: „Fábián verskultúrája és érzékenysége folytán alkalmas arra, hogy mint saját maga mondja egyik versében, rádió adó-vevő készülékké váljon, amely felfogja és értelmes jelekké változtatja a világot, a lét felől szüntelenül áradó üzeneteket.” A *Nehéz szépség* szerzőjét az *Igaz Szóban* Szilágyi Domokos így méltatta: „Magatartása a gondolkodó emberé, kinek számára a világ minden dolga jelent valamit, következésképp mindennek tanulsága van. Ha szabad így mondanom: költői minőségében is letette az orvosi esküt.”

Következő kötetei a kolozsvári Dacia kiadónál jelennek meg: *Több kék* (1972), *Nyármadár* (1976), *Tizenötösorok*, (1981). A *Több*

kékről Szűcs István ír *Költészeti eszmény a gyakorlatban* címmel, az *Előre* 1972. augusztus 12-i számában: „Fábián Sándor költői világképe ritka összhangban áll a modern tudományosság szemléletével; a tudományos látóhatár nála nemcsak ismerethalmaz, nem fitogtatott szólamkincs, nem úrbombaszt, de szerves látásmódbeli sajátosság.”

1987-ben Nikolits Árpád készíti el *Vörös csuklyában* címmel Fábián Sándor szamizdat kötetét. A mű jellege miatt abban az időben nyilván méltatást sem publikáltak róla. Olyan szövegek meg sem jelenhettek volna, mint az *Önkiszolgáló* című háromsoros: „Polcok közt hiába keresel / A kasszához üres kosárral érsz / Áru is önmagad leszel.”

2015-ben a *Várad* gondozásában jelent meg az életművet összefoglaló *Ars brevis vita idem – válogatott és új költemények, műfordítások* című könyv. Korábbi köteteinek legjobb költeményei mellett száz új verset is tartalmaz, nyomtatásban meg nem jelent szövegeket is, ötven év költői termésének legjavát. Utolsó nyilvános szerepléseit e könyv bemutatói jelentették Nagyszalontán és Váradon. Nyolcvanhoz közel teljes szellemi frissességgel varázsolt el a közönséget, a rá jellemző szellemességgel, humorral, öniróniával. Ezt a képet örizzük meg róla.

2018. április 27-én, Zudor János születésnapján a nagyváradi Posticum központban a szerző *Romániából jöttem* című kötetét tárgyaló szimpóziumot szervezett a Fiatal Írók Szövetsége és az Élő Várad Mozgalom. A műről Antal Balázs, Gondos Mária Magdolna és Kiss Ernő Csongor érkezett, majd André Ferenc, Géczy János és Selyem Zsuzsa beszélgetése segítette a Zudor-

költészet tágabb kontextusainak feltárásában, Kemenes Henriette moderálásával. Az eseményt Tasnády-Sáhy Péter rendezésében az Élő Várad Mozgalom performance-a zárta Biró Árpád Levente, Kemenes Henriette és Ozsváth Zsuzsa előadásában. Lapszámunkban a performance szövegét, két tanulmányt, továbbá Zudor János néhány 2016-ban írott versét olvashatják.

FŐPRÓBA

Élő Várad performance

Zudor János Romániából jöttem című poémája részleteinek felhasználásával írta Biró Árpád Levente, Kemenes Henriette és Ozsváth Zsuzsa. Rendezte Tasnády-Sáhy Péter

Mindig valami nyavalya jön rájuk, most éppen ilyen nyavalya van (ZJ)

OZS

Az ismeretlen katona szobra

*Lombos gesztenyefák alatt
Eladtál s eladtalak*

*Ahogy a láncfűrész kezdi hasítani a világot
Én majd úgy nem mondok semmit
Csak nézek, félretekert nyakkal, mint a
mozdítható
Modellezhető tárgyak, nézek, de nem rád
Szóval csak félre
Mert mindig jobb nem találkozni egy rég
megbánt
Ismeretlen katonával, akit épp kettéhasított
Mellkasánál fogva az érzés, szóval félre*

*És elfordul az ágyon a lelkiismeretlen
Százados, maga nem tud parancsolni a
katonáinak*

*Mondanám, és én pedig mégis ezredes,
Egy anyaszült meztelen kontrollvesztett
Kegyelemdőfésre váró féllábú ólomkatona
Itt állok a kopottfaszú idegennel, de
Már úgysem mutatkozunk be egymásnak
Mert a titok voltaképp az, hogy nem én
vagyok az,*

*Akiről szólnál te vagy most épp én, hanem
Már úgyis kitaláltad, hogy ez az egész, hogy
így egyre-másra*

*Nem akkora kunszt, csak néha pipogya-gyáva
Az ember, de van ilyen. Az ismeretlen katonát
Álmában feloldja az Isten a színpadi kussból.
Szólj, mert szolgád hallja szódat.*

*Én magam rég annak érzem, egy félretekert nyakú,
Kopottfaszú ismeretlen katona századosának,
Aki frissen polírozott láncfűrészével
Épp most kezdi kettéhasítani
a világot.*

Ez most csak főpróba!

ÁRPI

Edzés!

OZS

Főpróba!

ÁRPI

Edzés!

OZS

Főpróba!

HENI

Szerintem is főpróba!

ÁRPI

Jó, akkor legyen főpróba... Kezdjétek el!

OZS

Én nem!

HENI

Kezdje a Halál úr!

OZS

Vagy tanár úr!